Capitolul 21 “Rețele transeuropene”

Introducere

*Conform Raportului Comisiei Europene privind Extinderea din 2025, Republica Moldova are un **anumit nivel de pregătire** în domeniul rețelelor transeuropene de transport. S-au înregistrat **unele progrese** în cursul perioadei de raportare.*

Politica Uniunii Europene privind rețelele transeuropene (TEN) reprezintă un pilon strategic al integrării economice, sociale și teritoriale. Aceasta urmărește dezvoltarea unei infrastructuri interconectate, interoperabile și durabile, care să faciliteze libera circulație a persoanelor, mărfurilor, serviciilor, capitalului și informației în cadrul pieței unice europene.

Rețelele transeuropene contribuie la coeziunea teritorială și la competitivitatea economiei europene, prin reducerea disparităților regionale și îmbunătățirea conectivității între state și regiuni. În același timp, acestea sprijină tranziția către o economie verde și digitală, prin promovarea soluțiilor sustenabile de transport și energie, integrarea surselor regenerabile, digitalizarea proceselor și utilizarea tehnologiilor inovatoare.

Importanța rețelelor TEN se reflectă totodată în consolidarea rezilienței și securității infrastructurilor europene, atât în domeniul transporturilor, cât și al energiei și comunicațiilor. Dezvoltarea coridoarelor strategice de infrastructură contribuie la asigurarea continuității serviciilor esențiale, diversificarea surselor de aprovizionare, facilitarea schimburilor economice și creșterea capacității de reacție la crize regionale sau globale.

În acest context, ca parte a angajamentelor strategice, Republica Moldova a adoptat Strategia de Mobilitate 2030, care stabilește o viziune pe termen lung pentru dezvoltarea unui sistem de transport multimodal modern și durabil, orientat spre integrarea treptată în Rețeaua Transeuropeană de Transport (TEN-T). Strategia planifică modernizarea infrastructurii prioritare și promovarea soluțiilor de mobilitate inteligente, sigure și ecologice, în deplină concordanță cu obiectivele Uniunii Europene privind tranziția verde și digitală.

Un alt pas major în direcția integrării europene îl constituie asocierea Republicii Moldova la Mecanismul pentru Interconectarea Europei (*Connecting Europe Facility* – CEF), formalizată prin semnarea Acordului în mai 2023 și ratificată prin Legea nr. 161/2023. Această asociere oferă Republicii Moldova acces extins la instrumentele financiare ale Uniunii Europene, facilitând implementarea proiectelor de infrastructură transfrontaliere și intersectoriale în domeniile transportului, energiei și digitalizării.

În sectorul energetic, Republica Moldova a realizat progrese importante în direcția diversificării surselor de aprovizionare, consolidării securității energetice și alinierii cadrului normativ la legislația Uniunii Europene, prin modernizarea infrastructurii de transport al energiei electrice și gazelor naturale și prin promovarea proiectelor de interconectare.

În domeniul comunicațiilor electronice, Republica Moldova a avansat considerabil în implementarea tehnologiilor de ultimă generație. Rețelele mobile 5G sunt deja operaționale în mai multe orașe, inclusiv Chișinău, Bălți, Cahul, Ungheni, Orhei și Soroca, contribuind la creșterea conectivității digitale și la dezvoltarea economiei bazate pe inovație. În același timp, în vederea alinierii la noul cadru juridic european, a fost adoptată Legea nr. 72/2025 privind comunicațiile electronice, care transpune Codul European al Comunicațiilor Electronice, marcând un pas esențial în modernizarea pieței telecomunicațiilor și integrarea Republicii Moldova în spațiul digital european.

Capitolul 21 este structurat în trei subcapitole tematice, care reflectă principalele direcții de acțiune ale politicii Uniunii Europene privind rețelele transeuropene și domeniile prioritare pentru alinierea Republicii Moldova la acquis-ul european:

1.Rețelele transeuropene de transport (TEN-T) – vizează proiecte de interes comun pentru crearea și modernizarea infrastructurii de transporturi, eliminarea blocajelor, reducerea barierelor tehnice și asigurarea interoperabilității între statele membre;

2.Rețelele transeuropene de energie (TEN-E) – reprezintă cadrul european care reglementează dezvoltarea și interconectarea infrastructurilor energetice majore – inclusiv în domeniul energiei electrice, gazelor naturale, hidrogenului, rețelelor inteligente și proiectelor offshore. TEN-E urmărește crearea unei rețele energetice europene moderne, sigure și integrate, care să consolideze securitatea aprovizionării, să permită funcționarea pieței unice a energiei și să sprijine obiectivele UE de decarbonizare și tranziție energetică;

3.Rețelele transeuropene de comunicații electronice (eTEN) – au ca scop eliminarea barierelor digitale, extinderea conectivității de bandă largă și sprijinirea tranziției către o economie digitală integrată la nivel european.

Coordonarea generală a acțiunilor aferente Capitolului 21: Rețele Transeuropene este asigurată de Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, în calitate de autoritate principală responsabilă. Complementar, elaborarea și implementarea politicilor publice în domeniile corespunzătoare sunt realizate de următoarele instituții:

- Ministerul Energiei, pentru domeniul infrastructurii energetice și interconectărilor TEN-E;
- Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, în domeniul comunicațiilor electronice;
- Ministerul Finanțelor, întru coordonarea instrumentelor financiare și bugetare aferente proiectelor TEN;
- Ministerul Afacerilor Externe, pentru cooperarea internațională și relațiile cu instituțiile UE;
- S.A. Administrația Națională a Drumurilor și Î.S. Calea Ferată din Moldova, pentru implementarea și gestionarea proiectelor de infrastructură de transport.

În perioada următoare, va fi asigurată alinierea cadrului legislativ și instituțional la acquis-ul Uniunii Europene în domeniile rețelelor transeuropene de transport, energie și comunicații. Moldova va continua să consolideze procesul de integrare europeană printr-o abordare coordonată, orientată spre rezultate concrete și conforme standardelor europene.

Eforturile vor fi concentrate pe modernizarea și dezvoltarea infrastructurii naționale strategice, cu accent deosebit pe extinderea și optimizarea coridoarelor TEN-T centrale și a celor extinse. Aceste procese vor fi susținute prin asistență financiară din partea Uniunii Europene, prin cooperare cu instituțiile financiare internaționale, în vederea creării unui sistem de transport eficient, durabil și pe deplin interoperabil cu rețeaua transeuropeană.

Dezvoltarea și modernizarea centrelor strategice de transport, precum Aeroportul Internațional Chișinău și Portul de Stat Giurgiulesti, reprezintă priorități naționale esențiale pentru creșterea conectivității, îmbunătățirea performanței logistice și stimularea fluxurilor comerciale regionale. În sectorul energetic, Republica Moldova va continua să acorde prioritate extinderii interconectărilor de înaltă tensiune cu România și Ucraina, precum și dezvoltării infrastructurii de gaze naturale, consolidând securitatea energetică și integrarea în piața europeană a energiei.

Nivelul de aliniere a actelor UE (capitolul 21)

32024R1679	*32022R0869*
32021L1187	

verde - (transpus total), galben (transpus parțial), alb (netranspus)

21.1. Rețelele Transeuropene de Transport (TEN-T)
21.1.1. Prezentare generală
21.1.1. Cadrul legislativ

Cadrul juridic național al Republicii Moldova în domeniul rețelelor transeuropene de transport nu este încă pe deplin aliniat la Regulamentul (UE) 2024/1679 privind orientările pentru dezvoltarea rețelei transeuropene de transport (TEN-T) și la Directiva (UE) 2021/1187 privind măsurile de accelerare a implementării rețelei TEN-T. Deși legislația națională oferă o bază generală pentru dezvoltarea infrastructurii de transport, aceasta nu include încă definițiile armonizate, standardele tehnice și procedurile de implementare prevăzute în cadrul juridic european.

În vederea consolidării cadrul strategic, a fost aprobată Strategia de Mobilitate 2030, care urmărește modernizarea infrastructurii de transport și integrarea graduală a țării în piața internă a Uniunii Europene. Strategia abordează principalele provocări legate de conectivitatea rețelelor de transport cu statele vecine, eliminarea barierelor administrative și tehnice, precum și crearea unei baze solide pentru un sector al transporturilor sigur, durabil și eficient.

Totodată, în vederea creșterii siguranței rutiere, a fost aprobat Programul Național pentru Siguranța Rutieră 2025–2030, prin Hotărârea Guvernului nr. 328/2025, care stabilește un cadru coerent pentru reducerea vulnerabilităților participanților la trafic, scăderea numărului de accidente și îmbunătățirea standardelor de siguranță la nivel național. Programul prevede măsuri concrete pentru consolidarea capacităților instituționale, integrarea inspecțiilor și auditelor de siguranță rutieră, modernizarea parcului auto și alinierea sistemului de colectare a datelor privind accidentele la metodologia Common Accident Data Set (CADaS).

În sprijinul acestor măsuri, prin Legea nr.173/2025 privind modificarea unor acte normative, Agenția Națională Transport Auto a fost desemnată drept autoritate administrativă specializată responsabilă de supravegherea și managementul siguranței infrastructurii rutiere.

Un pas esențial în consolidarea integrării Republicii Moldova în rețeaua europeană de transport îl constituie participarea țării la Mecanismul pentru Interconectarea Europei (*Connecting Europe Facility* – CEF). Aderarea a fost formalizată prin Acordul dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind participarea Republicii Moldova la CEF în calitate de țară asociată, ratificat prin Legea nr. 161/2023. Acest acord oferă acces la finanțare nerambursabilă din fonduri europene pentru proiecte de infrastructură în domeniile transporturilor, energiei și digitalizării.

În cadrul apelului CEF 2022, Republica Moldova a semnat trei acorduri de grant în valoare totală de 45 milioane EUR, dintre care 18,6 milioane EUR reprezintă componenta nerambursabilă. Aceste proiecte vizează modernizarea infrastructurii de transport și a punctelor de trecere a frontierei Ungheni–Ungheni, Albița–Leușeni și Giurgiulești–Galați, situate de-a lungul coridoarelor rețelei TEN-T. Proiectul Ungheni (MD) – Ungheni (RO) a ajuns la un stadiu avansat, cu studiul de fezabilitate finalizat și aprobat, iar lucrările de construcție sunt planificate să înceapă în martie 2026. Pentru Albița–Leușeni și

Giurgiulești–Galați, documentațiile tehnice au fost finalizate și aprobate, iar începerea lucrărilor este prevăzută pentru decembrie 2025.

În continuare, în cadrul apelului CEF 2023, Republica Moldova implementează un proiect complex de optimizare a fluxurilor de transport și de îmbunătățire a capacității și eficienței operațiunilor la punctul comun de frontieră Galați (RO) – Giurgiulești (MD) – Reni (UA). Sunt în curs de finalizare studiile de fezabilitate pentru secțiunea de drum dintre punctele de trecere a frontierei și construcția drumului de ocolire a satului Giurgiulești. Studiul de fezabilitate pentru dotarea unei parcări pentru camioane a fost finalizat, iar la moment este în proces de elaborare documentația de proiectare. Totodată, este în proces de elaborarea studiul de fezabilitate pentru infrastructura punctului de trecere a frontierei.

În 2025, a fost obținută finanțare pentru un nou proiect strategic în domeniul feroviar, și anume construcția unei linii de cale ferată electrificate între Iași (România) și Ungheni (Republica Moldova). Proiectul, cu o valoare totală de 7,2 milioane EUR, dintre care 3,5 milioane EUR grant UE, include modernizarea podului peste Prut și va reprezenta prima secțiune feroviară electrificată din Republica Moldova și prima conexiune feroviară transfrontaliere electrificată cu România.

Modernizarea infrastructurii de transport din Republica Moldova este ghidată de Planul Național de Dezvoltare 2025–2027 (PND), care acordă prioritate reabilitării și extinderii rețelelor rutiere și feroviare. În acest context, proiectul „Construcția, reabilitarea și modernizarea drumurilor naționale incluse în rețeaua TEN-T” prevede modernizarea a aproximativ 358 km de drumuri, ceea ce va duce la o creștere cu 20% a rețelei conforme standardelor TEN-T până în 2027. În paralel, programele „Moldova Drumuri III, IV, V, Conectivitatea rurală și Programului în sectorul drumurilor” vizează reabilitarea a peste 460 km de drumuri naționale, cu o rată de implementare estimată de 75% până în 2027.

Pentru a alinia sectorul feroviar la standardele Uniunii Europene, Republica Moldova va acorda prioritate tranziției către ecartamentul european de 1435 mm, care va facilita interoperabilitatea cu rețeaua feroviară a Uniunii și va îmbunătăți mobilitatea transfrontalieră. În acest sens, sunt în derulare studiul de prefezabilitate și lucrări conceptuale de proiectare pentru linia feroviară Ungheni–Chișinău, sprijinite de inițiativa JASPERS,

În același timp, este în curs de elaborare studiul de prefezabilitate pentru autostrada Iași–Ungheni–Chișinău–Odesa, un proiect de importanță regională majoră care va asigura conectivitatea Republicii Moldova cu rețelele europene. De asemenea, pentru centura municipiului Chișinău, o investiție esențială pentru decongestionarea traficului urban, au fost finalizat studiul de prefezabilitate pentru sectoarele 4, 5 și 6, fiind lansat studiul de fezabilitate.

Implementarea acestor proiecte va permite eliminarea obstacolelor care afectează eficiența transportului și va facilita integrarea economică și comercială a Republicii Moldova în rețeaua europeană de transport. În același timp, acestea vor genera beneficii economice sustenabile, prin atragerea de investiții, creșterea competitivității și consolidarea conectivității externe.

21.1.1.2. Cadrul administrativ

Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale are misiunea de a elabora și promova politici consistente, complementare, efective pentru o dezvoltare durabilă și incluzivă în domeniile încredințate, inclusiv domeniul de transport și infrastructura de transport, în conformitate cu Regulamentul de organizare și funcționare a acestuia, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.690/2017, pentru a spori în mod vizibil calitatea vieții oamenilor, urmând imperativul integrării europene.

Potrivit pct.2 din Hotărârea Guvernului nr.690/2017 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, efectivul-limită al ministerului este de 105 unități.

În structura ministerului activează mai multe subdiviziuni specializate, cu responsabilități sectoriale bine definite. Direcția politici în domeniul dezvoltării drumurilor este responsabilă de elaborarea și aplicarea politicilor naționale privind infrastructura rutieră, precum și de gestionarea proiectelor de construcție, reabilitare și întreținere a drumurilor. Direcția dispune de cinci unități de personal, dintre care patru sunt ocupate.

Direcția politici în domeniul transportului feroviar și naval are atribuții în elaborarea și implementarea politicilor din domeniile transportului feroviar și naval, asigurând totodată coordonarea proiectelor de modernizare a infrastructurii feroviare și de dezvoltare a transportului intermodal. Subdiviziunea dispune de șase unități de personal, dintre care patru sunt ocupate.

Serviciul politici în domeniul transportului aerian este responsabil de dezvoltarea și promovarea politicilor naționale privind aviația civilă, siguranța zborurilor și conectivitatea internațională. Serviciul are trei unități de personal, toate ocupate integral, ceea ce asigură o capacitate deplină de exercitare a atribuțiilor sale funcționale.

Implementarea efectivă a politicilor de infrastructură rutieră este asigurată de Societatea pe Acțiuni „Administrația Națională a Drumurilor”, reorganizată în anul 2024 prin Hotărârea Guvernului nr. 413/2024. Reorganizarea instituției, din întreprindere de stat în societate pe acțiuni cu capital integral de stat, a avut drept scop creșterea eficienței utilizării resurselor financiare din Fondul Rutier și consolidarea capacității administrative de gestionare a proiectelor complexe, inclusiv a celor finanțate prin asistență financiară externă.

În sectorul feroviar, rolul de autoritate de reglementare și supraveghere revine Agenției Feroviare, creată în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 759/2022. Aceasta are ca principal obiectiv implementarea și monitorizarea politicilor de stat în domeniul transportului feroviar, inclusiv al siguranței infrastructurii și serviciilor feroviare. În același timp, Întreprinderea de Stat „Calea Ferată din Moldova” rămâne operatorul feroviar național, având atribuții legate de exploatarea, întreținerea și dezvoltarea infrastructurii feroviare, precum și de asigurarea serviciilor de transport de mărfuri și pasageri.

În domeniul aviației civile, atribuțiile de reglementare și supraveghere sunt exercitate de Autoritatea Aeronautică Civilă (AAC), înființată în baza Codului Aviației Civile nr. 301/2017. Autoritatea este responsabilă de implementarea politicii de stat în aviația civilă, certificarea operatorilor aerieni, supravegherea siguranței zborurilor și asigurarea conformității cu standardele internaționale.

21.1.2. Planuri de viitor

21.1.2.1. Planuri legislative

Până la sfârșitul anului 2026, va fi implementat un set amplu de măsuri legislative, strategice și instituționale menite să accelereze alinierea cadrului național la acquis-ul Uniunii Europene privind dezvoltarea Rețelei Transeuropene de Transport (TEN-T). Aceste acțiuni urmăresc crearea unei infrastructuri moderne, sustenabile și interoperabile, care să conecteze eficient Republica Moldova la coridoarele europene de transport și să faciliteze integrarea deplină în piața unică a Uniunii Europene.

În acest sens, vor fi adoptate o serie de acte normative și documente strategice esențiale. Printre acestea se numără Hotărârea Guvernului privind crearea și dezvoltarea rețelei naționale de coridoare internaționale de transport, care va defini cadrul juridic pentru dezvoltarea, modernizarea și întreținerea infrastructurii rutiere și feroviare de importanță strategică. Totodată, vor fi aprobate normele metodologice și tehnice pentru

elaborarea planurilor de mobilitate urbană durabilă, în conformitate cu principiile europene de dezvoltare urbană integrată și de tranziție către o mobilitate verde.

Totodată, va fi adoptată Legea privind măsurile de accelerare a implementării rețelei TEN-T, prin care vor fi transpuse prevederile Directivei (UE) 2021/1187, introducând proceduri simplificate pentru aprobarea proiectelor de infrastructură și consolidând cooperarea interinstituțională în domeniul transporturilor. Complementar, va fi aprobat Programul de implementare a Strategiei de Mobilitate 2030, documente care vor operaționaliza prioritățile stabilite la nivel strategic, definind obiectivele anuale, termenele de realizare, sursele de finanțare și responsabilitățile instituționale pentru fiecare componentă sectorială.

21.1.2.2. Implementarea acquis-ului și consolidarea capacităților administrative

Implementarea acquis-ului UE va fi susținută de un cadru financiar solid și diversificat, ce combină resursele interne cu sprijinul financiar extern acordat de Uniunea Europeană și de partenerii internaționali de dezvoltare. În perioada 2025–2030, Republica Moldova va direcționa investiții semnificative către modernizarea infrastructurii rutiere, feroviare și multimodale, cu accent pe coridoarele prioritare ale rețelei TEN-T.

Printre principalele proiecte de infrastructură planificate sunt reabilitarea a 297 km din coridorul Central–Sud Tighina–Giurgiulești până în 2027, precum și modernizarea a 440 km de drumuri din rețeaua centrală TEN-T și 560 km din rețeaua globală până în 2050, în conformitate cu standardele europene de calitate și siguranță rutieră. În sectorul feroviar, vor fi modernizate 210 km de linii din rețeaua centrală și 920 km din rețeaua globală, măsură care va contribui la reducerea emisiilor de carbon, la creșterea eficienței energetice și la facilitarea interoperabilității cu rețeaua feroviară europeană.

21.2.3. Aspecte financiare ale implementării acțiunilor

Costurile estimative pentru transpunerea actelor din Anexa A sunt de 586 mii lei, care sunt acoperiți din bugetul de stat și vor fi incluse în programul bugetar 64 „Dezvoltarea transporturilor.

Pentru asigurarea implementării acțiunilor de transpunere și de consolidare a capacităților administrative prevăzute în Anexa B, au fost estimate un total de 14202803 mii lei.

21.2. Rețelele Transeuropene pentru Energie (TEN-E)

21.2.1. Prezentare generală

21.2.1.1 Cadrul legislativ

În sectorul energetic, Republica Moldova a realizat progrese importante în direcția diversificării surselor de aprovizionare, consolidării securității energetice și alinierii cadrului normativ la legislația Uniunii Europene.

Prin Legea nr.281/2023, au fost introduse amendamente la mai multe acte legislative, inclusiv la Legea cu privire la energetică nr.174/2017, pentru instituirea mecanismului de guvernanță energetică, sprijinirea acțiunilor climatice și facilitarea dezvoltării proiectelor de infrastructură energetică. Aceste modificări au asigurat o aliniere parțială la Regulamentul (UE) 347/2013 privind orientările pentru infrastructurile energetice transeuropene, abrogat prin Regulamentul (UE) 2022/869 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 mai 2022 privind liniile directoare pentru infrastructurile energetice transeuropene.

Din martie 2022, sistemul electroenergetic al Republicii Moldova este sincronizat cu rețeaua europeană ENTSO-E, fapt ce a îmbunătățit stabilitatea tehnică, a diversificat

sursele de energie electrică și a consolidat securitatea energetică. În 2023, S.A. Energocom a devenit participant la piața de energie electrică din România, realizând tranzacții directe pe piața europeană.

Începând cu ianuarie 2025, malul drept al râului Nistru nu mai procură energia electrică produsă de Centrala Termoelectrică Moldovenească (MGRES) situată în regiunea transnistreană a Republicii Moldova. Respectiv, până în noiembrie 2025, importurile de energie electrică din România au acoperit între 50% și 70% din volumul de energie electrică necesară pentru acoperirea consumul malului drept al râului Nistru.

Suplimentar la acesta, în anul 2025, Republica Moldova a realizat pași importanți în tranziția energetică, înregistrând creșteri constante ale capacităților instalate de surse de energie regenerabilă (SER). La sfârșitul lunii septembrie 2025, capacitatea totală instalată a atins 897,50 MW, marcând o creștere de 38,98 MW în ultima lună, și o creștere cu 318,10 MW față de finele anului 2024. Este de remarcat faptul că, în ultimii cinci ani, s-a înregistrat o creștere de 11,6 ori a capacităților instalate, ceea ce corespunde unei creșteri de 820,13 MW față de finele anului 2020, când erau instalate capacități totale de 77,37 MW sau aproximativ 960%.

În sectorul gazelor naturale, Republica Moldova a făcut progrese semnificative în direcția diversificării surselor de aprovizionare și creșterii rezilienței energetice. Conducta de interconectare Iași–Ungheni–Chișinău, devenită complet operațională în 2021, asigură o capacitate anuală de 2,2 miliarde m³, putând acoperi până la 75% din necesarul național. În ianuarie 2024, Moldova a aderat la Coridorul Vertical de Gaze, iar în 2024 a fost lansată piața SPOT de gaze naturale la Bursa Română de Mărfuri Est (BRM Est – Chișinău).

În același an, SA „Energocom” a importat gaze naturale lichefiate din SUA prin portul elen Alexandroupolis, consolidând cooperarea energetică regională.

Integrarea regională s-a intensificat prin participarea activă a Republicii Moldova la Coridorul Vertical de Gaze (Grecia–Bulgaria–România–Moldova–Ucraina), prin lansarea în anul 2025 a unui produs de capacitate transfrontalieră agregată (bundled) și prin reducerea cu 50% de către Transgaz (România) a tarifelor de transport pentru fluxurile de gaze naturale care tranzitează Republica Moldova către Ucraina, consolidând astfel conectivitatea transfrontalieră, competitivitatea și securitatea aprovizionării cu energie.

Operatorii sistemelor de transport al gazelor naturale din Republica Moldova și Ucraina au convenit majorarea capacităților de transport în regim revers, pentru a asigura volume suplimentare la punctele de interconectare și pentru a valorifica pe deplin potențialul Coridorului Transbalcanic de gaze naturale.

În acest context, capacitatea tehnică de transport a conductei Transbalcanice la punctele de interconectare transfrontaliere Căușeni și Grebenyky, dintre Republica Moldova și Ucraina, a fost majorată până la 11,5 milioane m³ pe zi.

Totodată, părțile au implementat mecanismele de transport Backhaul, care permit utilizarea eficientă a infrastructurii existente și accesul bidirecțional la rețelele de transport, contribuind astfel la consolidarea integrării pieței regionale de gaze naturale și la sporirea flexibilității în aprovizionare.

21.2.1.2. Cadrul administrativ

Ministerul Energiei reprezintă organul central de specialitate al administrației publice, responsabil de elaborarea și implementarea politicii guvernamentale în domeniile securității energetice, eficienței energetice, surselor de energie regenerabilă, energiei electrice, energiei termice, cogenerării de înaltă eficiență, gazelor naturale, produselor petroliere și tranziției energetice. Potrivit Hotărârii Guvernului nr. 118/2023, efectivul-limită al ministerului este stabilit la 73 de posturi, dintre care 61 sunt ocupate.

În cadrul instituției funcționează Direcția Energie Electrică, alcătuită din cinci funcționari publici, care are ca principală misiune implementarea politicii guvernamentale

în sectorul energiei electrice. Activitatea acestei direcții include dezvoltarea infrastructurii și asigurarea unei aprovizionări fiabile cu energie electrică, într-un mod eficient, durabil și competitiv, care să sprijine securitatea energetică a țării. În acest sens, Direcția elaborează și promovează documente de politici și proiecte de acte normative, aliniind legislația națională la standardele Uniunii Europene și Comunității Energetice, creând astfel premisele pentru dezvoltarea și funcționarea durabilă a sectorului energetic.

De asemenea, în structura ministerului activează Direcția gaze naturale și produse combustibile cu un efectiv de 6 funcționari, (dintre care 4 sunt angajați, iar 2 poziții rămân vacante) și are misiunea de realizare a politicii guvernamentale în domeniul gazelor naturale și produselor combustibile prin dezvoltarea şi menținerea unui sector al aprovizionării cu gaze naturale şi produse combustibile eficient, durabil şi competitiv, care să garanteze securitatea energetică a țării, prin elaborarea şi promovarea documentelor de politici și a proiectelor de acte normative în sectorul gaze naturale şi produse combustibile, inclusiv prin alinierea acestora la legislația Uniunii Europene şi Comunității Energetice.

Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (ANRE) (cu un personal de 177 unități, în prezent fiind angajați 149) exercită funcția de reglementare, supraveghere și protecție a consumatorilor. Ca funcții de bază a ANRE se urmărește implementarea politicii statului privind reglementarea în sectoarele energetice, asigură reglementarea și monitorizarea funcționării eficiente a pieței de energie și desfășurarea activităților în sectoarele energetice în condiții de accesibilitate, disponibilitate, fiabilitate, continuitate, competitivitate și transparență, cu respectarea normelor de calitate, de securitate și de protecție a mediului.

Î.S. „Moldelectrica", operatorul sistemului de transport (OST) al energiei electrice din Republica Moldova, a fost certificat de ANRE ca Operator Independent de Sistem la 11 iulie 2023, reprezentând acțiune definitivă de implementare a Pachetul Energetic III în sectorul electroenergetic. Structura organizatorică a OST prevede un personal de 1357 de unități, angajați fiind 1291, care include aproximativ 800 de muncitori/ specialiști tehnici. Misiunea sa este de a sprijini dezvoltarea durabilă a sectorului energetic și pe termen lung își propune să devină un actor cheie pe piața regională a energiei electrice. Începând cu 22 noiembrie 2023, Î.S. „Moldelectrica" a devenit membru observator în cadrul ENTSO-E, contribuind la consolidarea relațiilor cu operatorii de transport de energie electrică din UE, în contextul sincronizării sistemului electroenergetic al Republicii Moldova la sistemul electroenergetic continental.

Unitatea Consolidată pentru Implementarea și Monitorizarea Proiectelor în domeniul Energeticii (UCIPE), prevede 44 unități de personal, iar numărul de angajați este de 25 și este o instituție publică, creată în baza Hotărârii Guvernului nr. 1276/2000, în scopul asigurării implementării eficiente a proiectelor în domeniul energeticii prin administrarea, monitorizarea și coordonarea acestora în conformitate cu cerințele organismelor financiare internaționale donatoare. În prezent, UCIPE implementează proiecte ce țin de îmbunătățirea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică, diversificarea surselor de aprovizionare cu gaze naturale și interconectarea sistemului electroenergetic din Republica Moldova cu sistemul electroenergetic din România.

21.2.2. Planuri de viitor

21.2.2.1. Planuri legislative

Eforturile vor fi orientate spre continuarea procesului de armonizare a cadrului juridic național cu Regulamentul (UE) 2022/869 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 mai 2022 privind orientările pentru dezvoltarea infrastructurii energetice transeuropene (TEN-E). Până la sfârșitul anului 2026, vor fi adoptate modificări la Legea nr. 174/2017 privind energia, care vor introduce prevederi actualizate privind planificarea, autorizarea și

implementarea proiectelor energetice strategice, în conformitate cu standardele Uniunii Europene.

21.2.2.2. Implementarea acquis-ului și consolidarea capacităților administrative

În prezent, Republica Moldova continuă procesul de aliniere completă la acquis-ul Uniunii Europene în domeniul infrastructurii energetice transfrontaliere, în special prin transpunerea progresivă a prevederilor Regulamentului (UE) 2022/869 privind rețelele transeuropene de energie. În acest context, autoritatea națională competentă responsabilă pentru coordonarea și facilitarea procesului de autorizare a proiectelor Ministerul Energiei, desemnat în conformitate cu Legea nr. 174/2017, îndeplinește rolul de one-stop-shop pentru proiectele din Lista Comunității Energetice.

Deși cadrul național rămâne, la această etapă, adaptat versiunii anterioare a Regulamentului (UE) nr. 347/2013, Ministerul a inițiat actualizarea legislației interne, conform planificării pentru anul 2026, astfel încât procedurile de autorizare, coordonare instituțională și guvernanță să corespundă integral standardelor europene aplicabile Părților Contractante ale Comunității Energetice.

Implementarea acquis-ului urmărește consolidarea procedurilor de autorizare, creșterea transparenței și clarificarea fluxurilor instituționale aferente proiectelor PECI/PMI, asigurând un proces coerent, previzibil și conforme standardelor europene. Prin aceste acțiuni, Republica Moldova avansează modernizarea cadrului de reglementare și facilitează integrarea progresivă a infrastructurii energetice strategice în piața internă a energiei a Uniunii Europene.

Totodată, Republica Moldova beneficiază deja de includerea unui proiect major de interconectare în lista PECI, respectiv *Proiectul celui de-al doilea circuit al liniei aeriene de înaltă tensiune de 330 kV Bălți (MD) – Centrala Hidroelectrica Dnestrovsk (UA)*. Ca urmare a inițiativelor comune și a procesului de consultare derulat în 2022, Moldelectrica (TSO) a propus și promovat acest proiect în cadrul apelului lansat de Secretariatul Comunității Energetice, iar proiectul a fost ulterior selectat și inclus în noua listă PECI, confirmând relevanța sa strategică pentru integrarea regională și creșterea securității energetice.

Începând cu anul 2027, autoritățile competente vor emite autorizații pentru proiectele de interes al Comunității Energetice (PECI) și pentru proiectele de interes mutual (PMI), evaluate în baza metodologiilor elaborate de ENTSO-E, ENTSO-G și Comisia Europeană. Aceste acțiuni vor fi completate prin măsuri de consolidare a capacităților instituționale, inclusiv prin organizarea de programe de formare profesională și instruire tehnică destinate personalului din instituțiile relevante.

În acest context, sunt în derulare și proiecte majore care contribuie direct la dezvoltarea și modernizarea infrastructurii electroenergetice naționale, printre acestea se numără Proiectul de Dezvoltare a Sistemului Electroenergetic (PDSE) și vizează modernizarea infrastructurii de transport al energiei electrice și consolidarea stabilității rețelei naționale, având termen de finalizare în iunie 2026, cu finalizarea componentei sale de bază - construcția liniei electrice aeriene (LEA) de înaltă tensiune cu un singur circuit (400 kV) pe direcția Vulcănești – Chișinău - în decembrie 2025.

Un alt proiect strategic, aflat în faza de implementare, este *Proiectul „Interconectarea rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România, faza II”* cu termenul de finalizare stabilit pentru decembrie 2028. Finalizarea componentei sale de bază, construcția de 400 kV Bălți–Suceava, împreună cu stația electrică Bălți 400 kV, este stabilită pentru decembrie 2027.

Proiectul are ca scop îmbunătățirea interconectării cu sistemul energetic european și creșterea capacității de transport transfrontalier, contribuind astfel la integrarea pieței de

energie și la diversificarea surselor de alimentare, iar finanțarea este asigurată prin BERD, BEI și fonduri ale Uniunii Europene (NIP).

Rezultatele preconizate includ construcția stației electrice Bălți 400 kV, edificarea a 52 km de linie electrică aeriană pe tronsonul Bălți–Suceava, precum și reabilitarea a 135 de stații electrice de 110 kV. Aceste investiții vor consolida reziliența sistemului energetic, vor facilita integrarea în rețeaua energetică europeană (ENTSO-E) și vor sprijini tranziția către o piață energetică sigură, sustenabilă și interconectată la nivel regional.

Pe partea de infrastructură de gaze naturale, dezvoltarea sistemului de transport al gazelor naturale se realizează în conformitate cu Planul de dezvoltare a sistemului național de transport al gazelor naturale al SRL „Vestmoldtransgaz".

Printre proiectele prioritare se numără:

● Construcția conductei de gaze naturale pe direcția Ungheni – Bălți – Drochia, cu conectare la Stația de comprimare gaze (SCG) Drochia. Proiectul va spori securitatea aprovizionării pentru nordul țării și va facilita tranzitul de gaze naturale către depozitele subterane din Ucraina.

● Extinderea interconectorului Iași–Ungheni–Chișinău prin construcția unui gazoduct–Centura municipiului Chișinău, pentru a îmbunătăți flexibilitatea și capacitatea rețelei naționale.

● Construcția conductei magistrale pentru racordarea conductei de branșament Cimișlia–Hâncești, prevăzută pentru conectarea la centura municipiului Chișinău.

● Construcția rețelei de transport al gazelor naturale pe ruta Râul Prut – Stația de Măsurare Gaze Ungheni – Punctul de Măsurare Gaze Todirești, având drept obiectiv consolidarea interconectării cu sistemul de transport al gazelor naturale din România.

Pentru susținerea implementării acestor proiecte, în aprilie 2024, Guvernul a aprobat un proiect de lege privind declararea utilității publice de interes național, facilitând astfel derularea lucrărilor și accelerarea proceselor administrative aferente.

Republica Moldova avansează în procesul de armonizare a legislației naționale cu acquis-ul Uniunii Europene în domeniul gazelor naturale, hidrogenului și gazelor din surse regenerabile. În perioada următoare, autoritățile vor transpune integral Directiva (UE) 2024/1788 și Regulamentul (UE) 2024/1789, prin adoptarea unei noi legi-cadru care va reglementa unitar piețele gazelor naturale, hidrogenului și gazelor regenerabile.

În paralel, Legea nr. 174/2017, care transpune Regulamentul (UE) 2022/869 privind Rețelele Transeuropene de Energie (TEN-E), stabilește deja temeiul juridic pentru dezvoltarea infrastructurii dedicate hidrogenului. Aceasta include:

- conducte noi și conducte de gaze naturale reconfigurate pentru transport de hidrogen,
- instalații de stocare și regazificare,
- echipamente care permit operarea în regim bidirecțional,
- proiecte transfrontaliere în cooperare cu statele vecine și operatorii de sistem.

Documentele strategice naționale — în special **Strategia Energetică a Republicii Moldova 2050** — acordă o importanță majoră dezvoltării hidrogenului verde, identificându-l ca tehnologie-cheie pentru decarbonizarea sectoarelor greu de electrificat și pentru integrarea eficientă a energiei regenerabile. Strategia prevede:

- evaluarea producției de hidrogen verde până în 2030,
- analiza viabilității utilizării hidrogenului amestecat sau pur în rețelele existente,
- adaptarea infrastructurii pentru dezvoltarea viitoarelor rețele dedicate hidrogenului,
- integrarea Republicii Moldova în inițiative regionale, inclusiv **Coridorul de Hidrogen din Europa Centrală**, precum și rolul potențial al Ucrainei ca furnizor regional.

În ansamblu, tranziția către hidrogen și gaze regenerabile reprezintă o direcție strategică pe termen lung, iar Republica Moldova își consolidează treptat poziția pentru a se alinia la tendințele europene și la noile piețe emergente din regiune.

21.2.3. Aspecte financiare ale implementării acțiunilor

Costurile estimative pentru transpunerea actelor din Anexa A sunt de 207.99 mii lei, care sunt acoperite din bugetul de stat.

Pentru asigurarea realizării acțiunilor de implementare a măsurilor de transpunere și de consolidare a capacităților administrative prevăzute în Anexa B au fost estimate un total de 2836085.30 mii lei.

21.2. Rețelele Transeuropene pentru de Comunicații electronice (eTEN)

21.2.1. Prezentare generală

21.2.1.1 Cadrul legislativ

Cadrul legislativ în domeniul comunicațiilor electronice a fost modernizat și aliniat progresiv la standardele și reglementările Uniunii Europene, în conformitate cu angajamentele asumate prin Acordul de Asociere. Actualizarea legislației naționale urmărește armonizarea deplină cu acquis-ul comunitar și sprijinirea dezvoltării infrastructurii digitale de ultimă generație.

Un pas esențial în acest proces îl constituie adoptarea Legii nr. 72 din 10 aprilie 2025 privind comunicațiile electronice, care transpune Codul European al Comunicațiilor Electronice. Noul act normativ stabilește principiile de reglementare, cadrul instituțional și mecanismele necesare pentru consolidarea pieței comunicațiilor electronice.

În plan operațional, implementarea rețelelor mobile 5G a demarat deja, acestea fiind funcționale în principalele centre urbane – Chișinău, Bălți, Cahul, Ungheni, Orhei și Soroca, contribuind la creșterea gradului de conectivitate și la extinderea accesului la servicii digitale performante. Conform Strategiei de Transformare Digitală 2023–2030, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 650/2023, ponderea populației acoperite cu servicii 5G trebuie să atingă 5% până în 2026 și 25% până în 2030, obiectiv ce reflectă angajamentul pentru o transformare digitală durabilă și incluzivă.

În ceea ce privește interconectarea transfrontalieră, toate cele patru rețele de comunicații electronice de bază ale furnizorilor naționali sunt conectate cu rețelele furnizorilor din Uniunea Europeană prin cabluri de fibră optică, dintre care trei sunt incluse pe harta globală a infrastructurii digitale a Uniunii Internaționale a Telecomunicațiilor (UIT). Capacitatea totală a canalelor de acces la rețeaua globală de internet a crescut de la 755,9 Gbps în 2020 la 1.721,2 Gbps în 2024, evidențiind o creștere substanțială a performanței infrastructurii digitale.

21.2.1.2. Cadrul administrativ

Organul central de specialitate al administrației publice, care asigură realizarea politicii guvernamentale în domeniul comunicațiilor electronice potrivit Hotărârii Guvernului nr.143/2021 este **Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării.**

Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării, prin Direcția politici în domeniul comunicațiilor electronice și poștale, este responsabil de elaborarea și asigurarea implementării documentelor de politici privind dezvoltarea comunicațiilor electronice, inclusiv de transpunerea acquis-ului Uniunii Europene pe domeniul comunicațiilor electronice. În cadrul Direcției activează șase funcționari (dintr-un total de șapte posturi prevăzute), ceea ce asigură o capacitate administrativă funcțională pentru realizarea atribuțiilor de politică și reglementare.

Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI) este instituția de reglementare autonomă, cu personalitate juridică și buget propriu, care funcționează independent de furnizorii de comunicații electronice și de servicii poștale. Agenția are rolul de a promova concurența loială pe piața comunicațiilor electronice, de a proteja drepturile utilizatorilor finali. La începutul anului 2024, ANRCETI dispunea de 41 de angajați, iar după finalizarea procesului de integrare a Instituției Publice „Serviciul Național pentru Managementul Frecvențelor Radio" în structura sa, numărul de angajați a crescut la 102 persoane. La începutul anului 2025, Agenția înregistra 111 angajați, dintre care 69 sunt implicați direct în activități legate de reglementarea și monitorizarea sectorului comunicațiilor electronice. Această extindere instituțională a consolidat capacitatea tehnică și administrativă a ANRCETI, permițând o gestionare mai eficientă a resurselor spectrale și o supraveghere sporită a implementării tehnologiilor emergente, inclusiv rețelele 5G și infrastructura digitală de mare viteză.